

βλία ὅπως καὶ πρὸ τοῦ 1821 ἔτους, ἦτοι ἐνὸς οἱ εὐποροὶ τῶν ἡμετέρων δὲν ἀποφασίσωσι νὰ συντρέχωσιν αὐτὰ ἐκ τῶν ψυχίων, ὡς καὶ ἄλλοτε εἶπομεν, τῆς τραπέζης αὐτῶν, τὸ κυριώτατον ὄργανον τοῦ ἐκπολιτισμοῦ τῆς πατρίδος, ὃ ἐστὶ τὰ συγγράμματα, θέλει καταστραφῇ. Εἶδομεν ἀνωτέρω ὅτι καὶ ὁ τοῦ ἀρχαιολογικῆς ἐταιρίας πρόεδρος ἡρμήνευσε τὰ αὐτὰ παράπον. Ἀς ἐλπίσωμεν πλείονα συναίσθησιν τοῦ ὠφελίμου παρὰ τῶν ἐχόντων, καὶ ἂς εὐχρηθῶμεν καρτερίαν πρὸς τοὺς διὰ συγγραφῆς ἐκδιώκοντας τὸ κοινὸν καλόν. Συμβουλευόντες ἑμῶς καρτερίαν, ἐνθυμούμεθα ὅτι ἔλεγεν ἡμῖν πάλαι ἐπίσημός τις Γαλλίς: «Le conseil est bon, mais à qui peut attendre.»

Π Ε Ρ Ι

ΤΟΥ ΠΑΝΑΓΙΩΤΟΥ ΠΑΛΑΜΑ.

(Τίλος. Ἰδι. φυλλάδ. 378.)

Καὶ τοιοῦτος μὲν ὑπῆρξεν ὁ Παναγιώτης Παλαμᾶς· ἰδοὺ δὲ καὶ σημείωσις ὅσον οἶόν τε ἀκριβοῦς τῶν πρὸ αὐτῷ μαθητευσέντων.

1) Γεράσιμος Γουλεμῆς Μεσολογγίτης, χρηματίσας περὶ τὸ 1765 ἑλληνοδιδάσκαλος εἰς Κωνσταντινούπολιν.

2) Φραγκούλης Γουλεμῆς ὁ τοῦ Γερσιμίου ἀντάδελφος, ἐν τῇ αὐτῇ πόλει καὶ ἐποχῇ διδάξας τὴν ἑλληνικὴν γλῶσσαν.

3) Ἀνδρέας Κωνσταντίνου Καλογεράς, ὅστις τελειόφοιτος μεταβὰς εἰς Ἰταλίαν ἐπέστρεψεν εἰς τὴν πατρίδα του τὸ Μεσολόγγιον, περὶ τὸ 1764. Διακεκριμένος ἰατροφιλόσοφος καὶ διαφόρων εὐρωπαϊκῶν γλωσσῶν κάτοχος.

4) Παῦλος Σιδέρης, σύγχρονος τοῦ ῥηθέντος Καλογερά καὶ συνάδελφος, ὅστις μεταβὰς εἰς τὴν Κωνσταντινούπολιν διεβίωσεν ἐκεῖ εὐδοκίμως ἐξασκῶν τὴν ἰατρικὴν τέχνην.

5) Ἀναστάσιος Γουλεμῆς, πρῶτος ἐξάδελφος τῶν δύο ἀνωτέρω, κάτοχος αὐτῆς τυχούσης ἑλληνικῆς παιδείας, καὶ προϊστάμενος τῶν κοινῶν μετὰ τοῦ ῥηθέντος Καλογερά.

6) Δημήτριος Ράζης ἰατροφιλόσοφος καὶ γλωσσομαθής, ὅστις ἀποδημήσας ἐκ Μεσολογγίου διεβίωσεν εἰς Κωνσταντινούπολιν μεταρχόμενος τὴν τέχνην του, καὶ χρηματίσας ἰατρός τοῦ κατὰ τὸ ἔτος 1780, ἀρχιναυάρχου, τοῦ Σουλτάν Ἀπτούλ-Χαμίτ.

7) Κωνσταντίνος Ραζικότσικας, ἰατροφιλόσοφος καὶ οὗτος, ἐξασκήσας φιλανθρώπως τὴν τέχνην του εἰς Μεσολόγγιον καὶ Αἰτωλικὸν ἀπὸ τοῦ 1790—1815.

8) Ἀναστάσιος Παπάζογλου, συγγενὴς τοῦ Παπάζογλου, τοῦ διαδραματίσαντος σπουδαῖον πρόσωπον ἐν τῇ σκηνῇ τῆς ἐκστρατείας τοῦ Ὀρλόφ εἰς τὴν Μεσούγειον. Οὗτος ἄριστος ἰατρός καταστάς, ἐπὶ πολλὰ ἔτη ἐξήσκησεν εὐδοκίμως τὸ ἐπάγγελμα του εἰς Κωνσταντινούπολιν, καὶ ἐπανακάμφας εἰς τὴν πατρίδα του τὸ Μεσολόγγιον μετήρχετο ἐκεῖσε τὴν τέχνην του μέχρι τοῦ 1821.

9) Παπᾶ Πέτρος ἐκ Φθιώτιδος, ὅστις τελειόφοιτος τῆς Παλαιαῖς σχολῆς ἐχρημάτισεν ἑλληνοδιδάσκαλος εἰς τὸ Ἀγρίνιον διαρκῶς μέχρι τοῦ 1821.

10) Χρύσανθος μοναχὸς Πελοποννήσιος, διδασκαλεύσας ἐν τῇ νήσῳ τῶν Κυθήρων.

11) Ἀναγνώστης Ἰθακήσιος, ὁ ἐπὶ πολλὰ ἔτη διδάξας τὰ γραμματικὰ ἐν τῇ πόλει τῆς Ἰθάκης.

12) Παῖσιος μοναχὸς, σύγχρονος, συμπληθητῆς ἅμα δὲ καὶ διδάσκαλος τοῦ συμπατριώτου του Ἀναγνώστου.

13) Κωνσταντίνος Καλογεράς, ἐπὶ τοῦ προμνησθέντος Ἀνδρέου, ὅστις ἐράμιλλος τῇ τέχνῃ καὶ τῇ ἀρετῇ τοῦ πατρὸς διέπρεψεν ἐν Κωνσταντινουπόλει μετὰ τῶν τότε ἰατροφιλοσόφων ὁμογενῶν, χρηματίσας καὶ ἰατρός τοῦ Σουλτάν Σελίμη· ἀπεβίωσε δὲ ἐκεῖσε τὸ 1821.

14) Χαράλαμπος Γκαρμπούνης, διδάσκαλος τῶν ἑλληνικῶν γραμμάτων εἰς Κωνσταντινούπολιν μέχρι τοῦ 1815, γόνος τοῦ Μεσολογγίου καὶ οὗτος.

15) Φραγκούλης Γκαρμπούνης ὁ τοῦ Χαράλαμπος ἐξάδελφος, διδασκαλεύσας καὶ οὗτος εἰς Κωνσταντινούπολιν μέχρι τοῦ 1818.

16) Νικόλαος Γκαρμπούνης ὁ τοῦ Φραγκούλη ἀντάδελφος, καὶ ἐράμιλλος ὁμοτέχνης ἐν Κωνσταντινουπόλει μέχρι τοῦ 1820.

17) Κωνσταντίνος Ψωμάκης, ἄριστος φιλόλογος καὶ γλωσσομαθής, διδάξας εὐρωπαϊκὰς γλώσσας τὸ πρῶτον εἰς Κωνσταντινούπολιν, καὶ μετὰ ταῦτα εἰς Βουκουρέστιον. Οὗτος μετέφρασεν εἰς τὴν Ἑλλάδα φωνὴν τὸν Βρούτον καὶ Κάσιον, καὶ συνεργάτης ὑπῆρξεν εἰς τὴν σύνταξιν τῆς Κιβωτοῦ.

18) Βασίλειος Ψωμάκης, ὁ νεώτερος τοῦ Κωνσταντίνου ἀντάδελφος, διδασκαλεύσας μέχρι τοῦ 1820 εἰς Κωνσταντινούπολιν.

19) Εὐστάθιος Παλαμᾶς, ἀνεψιὸς τοῦ Παναγιώτου, ὅστις διδασκαλεύσας εἰς Κωνσταντινούπολιν μέχρι τοῦ 1821, μετέβη εἰς τὴν Ἑλλάδα καὶ ἐξῆσε μέχρι τοῦ 1828, διδάσκων εἰς τὴν Κάλαμον, ἥτις κατὰ τὴν ἐποχὴν ἐκείνην ὑπῆρξε χιλιάδων οἰκογενειῶν τὸ καταφύγιον.

20) Δημήτριος Οἰκονομόπουλος, ὁ Βενδραμὴν ἐπιλεγόμενος, ὅστις κατὰ τὰς ἀρχὰς τῆς τρεχούσης ἑκατονταετηρίδος διδάσκων εἰς Κωνσταντινούπολιν, προσεκλήθη εἰς τὴν σχολαρχίαν τῆς Ἀρτης, ἣν καὶ

διετήρησεν ἐπαξίως μέχρι τοῦ 1820. Ἐπὶ τῇ καταστροφῇ τῆς πατρίδος του ἀπολέσας τὰ πάντα καὶ τὸν μονογενῆ καὶ ἄριστον υἱὸν του προσέφυγε μετὰ τῆς συμβίας καὶ τῆς κόρης του εἰς τὴν νῆσον τῶν Παξῶν, ὅπου ἰδιωτεύων ἐδίδασκε τὴν Ἑλληνικὴν καὶ Γαλλικὴν γλῶσσαν μέχρι τοῦ 1828, καὶ τότε ἐπανακάμψας εἰς Μεσολόγγιον ἐζῆσε θεαρέστως μέχρι τοῦ 1840.

21) Κωνσταντῖνος Καραπάνος ἀπὸ Ζάχισσας, κώμης τῆς Ἀκαρνανίας, ὅστις περὶ τὰ τέλη τῆς παρελθούσης ἑκατονταετηρίδος χρηματίσας διδάσκαλος εἰς Κωνσταντινούπολιν, καὶ ἐπανακάμψας εἰς τὴν πατρίδα του κατέστη διδάσκαλος τῆς Ἑλληνικῆς σχολῆς εἰς τὴν κώμην Κατούναν· μετὰ ταῦτα ἀποκατέστη εἰς Ἀγρίνιον τοῦ 1821, κατὰ δὲ τὸ 1826 πανοικί μετοικήσας εἰς Ἑπείρον, ἐδίδασκε τὴν Ἑλληνικὴν γλῶσσαν εἰς Πρέβεζαν καὶ Ἄρταν, ὅπου καὶ ἀπεβίωσε πλήρης ἡμερῶν τῷ 1840.

22) Φώτος Καραπάνος αὐτάδελφος τοῦ Κωνσταντίνου νεώτερος, Ἑλληνοδιδάσκαλος εἰς Βόνιτσαν μέχρι τοῦ 1824.

23) Γαλάνης Σηλαμπάνης Ἀκαρνάν, διαδεχθεὶς τὴν διδασκαλικὴν θέσιν τοῦ ρηθέντος Κωνσταντίνου Καραπάνου εἰς Κατούναν μετὰ τὴν ἀποχώρησιν αὐτοῦ.

24) Σταματέλος Σηλαμπάνης ὁ τοῦ Γαλάνη αὐτάδελφος, ἀποβιώσας εἰς Ἀγίαν Μαυραν κατὰ τὸ 1825, δημόσιος Ἑλληνοδιδάσκαλος διαμείνας ἐπὶ πολυετίαν αὐτόσε.

25) Νικόλαος Μυρομμάτης Ἀκαρνάν, περὶ οὗ μέτρησι Νοελ. Φιλολογ. τόμ. Β΄.

26) Ἀθανάσιος Μάνος ἐκ Πρεβέζης, διδασκαλεύσας αὐτόσε διαρκῶς ἐν τῇ οἰκίᾳ του μέχρι τοῦ 1834 ὅτε καὶ ἀπεβίωσε.

27) Βενέδικτος Μαυρογιάννης, ἱερομόναχος Πάργης, πολυετῶς σχολαρχήσας εἰς Πάτρας μέχρι τῆς ἑλληνικῆς ἐπαναστάσεως.

28) Βενιαμὴν Μοναχὸς, Πελοποννήσιος ἑλληνοδιδάσκαλος εἰς τὸν Μιστράν τῆς Λακεδαιμόνου μέχρι τοῦ 1824.

29) Ἀλέξιος Ζιμουράκης Μεσολογγίτης, διδασκαλεύσας ἐν πρώτοις εἰς Πάτρας, καὶ μετὰ ταῦτα εἰς Καλάβρυτα μέχρι τοῦ 1824.

30) Βενέδικτος ἱερομόναχος ὁ ἐκ Λάμαρης, διδάξας ὡς οἰκοδιδάσκαλος εἰς Κωνσταντινούπολιν μέχρι τοῦ 1828· ὅτε κατελθὼν εἰς τὴν ἐλευθέραν Ἑλλάδα ἀποκατέστη διδάσκαλος εἰς Καραθανασράν, ὅθεν τῷ 1835 ἀποδημήσας μετέβη εἰς Πρέβεζαν καὶ μετ' ὀλίγον εἰς Ἄρταν, διδάσκων ἰδιωτικῶς τὸν Ἕλληνα λόγον μέχρι τοῦ 1842, ὅτε μεταβὰς εἰς Ἰωάννινα διηγεν ἰδιωτεύων καὶ κηρύττων ἀπ' ἁμβωνος συναχῶς, ὅπου καὶ ἀπεβίωσε πλήρης ἡμερῶν κατὰ τὸ 1850.

31) Ἰωάννης Παλαμᾶς, υἱὸς τοῦ Παναγιώτου πρωτότοκος, ὅστις τελειόφοιτος γενόμενος προσεκλήθη περὶ τὰ τέλη τῆς παρελθούσης εἰς τὴν σχολαρχίαν τῶν Ἀθηνῶν, κατὰ δὲ τὸ 1808 μεταβὰς εἰς Κωνσταντινούπολιν ἐσχολάρχησεν ἐκεῖ μέχρι τοῦ 1812, καὶ πάλιν κατελθὼν εἰς Ἀθήνας ἐπανελάβε τὴν πρωτίστην θέσιν διαμείνας μέχρι τοῦ 1824. Μεταβὰς δὲ εἰς τὴν Ὁδησσὸν κατέστη δημόσιος διδάσκαλος, ὅθεν κατὰ τὸ 1828 ἀναχωρήσας γέρον ἤδη, ἐζῆσεν ἰδιωτεύων ἐν τῇ πατρίδι του μέχρι τοῦ 1840. Τούτου υἱὸς ἐστὶν ὁ νῦν ἀξιότιμος καθηγητὴς τοῦ ἐν Μεσολογγίῳ Γυμνασίου Δημήτριος ὁ Παλαμᾶς.

32) Γρηγόριος Παλαμᾶς, δευτερότοκος υἱὸς τοῦ Παναγιώτου, ὅστις κατὰ τὸ 1800 διαδεχθεὶς τὴν σχολαρχίαν τῆς Παλαμαίας σχολῆς διετήρησεν αὐτὴν ἐθνοφελῶς καὶ εὐκλεῶς μέχρι τοῦ 1824· ἀπεβίωσε δὲ τὸ 1824, εἰς ἡλικίαν οὐχὶ προεχωρημένην. Τοῦ ἀξιαγέστου τούτου διδασκάλου καταλέγομεν ὡς ἐπίμετρον τῆς βιογραφικῆς ταύτης περιλήψεως τοὺς ἐπομένους ἐλλογίμους μαθητάς, οἵτινες ἐγένοντο γνωστοὶ ἡμῖν.

1) Ἀναστάσιος Μπεκιάρης Μεσολογγίτης, διδασκαλεύσας ἐν τῇ κωμοπόλει τῶν Καλαβρύτων ἀπὸ τοῦ 1808—1812, ὅτε καὶ ἀπεβίωσε.

2) Εὐστάθιος Ἀνδρέου Καλογεράς, ὅστις ἀπὸ τοῦ 1810 μέχρι τοῦ 1824 διέτριψεν εἰς Ἰωάννινα ὡς διδάσκαλος τοῦ Σαλῆς Πασᾶ, τελευταίου υἱοῦ τοῦ Ἀλῆ Πασᾶ.

3) Δημήτριος Καψάλης, σύγχρονος τοῦ Εὐσταθίου, διδασκαλὸς καὶ οὗτος χρηματίσας, κατὰ τὴν αὐτὴν ἐποχὴν, τοῦ Ἰσμαήλ, μόνου υἱοῦ τοῦ Βελῆ Πασᾶ.

4) Τριαντάφυλλος Σποντῆς, γλωσσομαθὴς καὶ ἄριστος ἑλληνιστὴς, χρηματίσας διδάσκαλος εἰς πόλιν τῆς Ἑλλάδος ἄγνωστον ἡμῖν.

5) Παντολέων Βάλλης ἱερεὺς, διδάσκαλος ἐν Κωνσταντινουπόλει ἀπὸ τοῦ 1813—1821.

6) Χρήστος Μπεκαούζης ἱερεὺς, σύγχρονος τοῦ Παντολέοντος καὶ διδάσκαλος εἰς Κωνσταντινούπολιν.

7) Ἰωάννης Δημητρίου διδασκαλεύσας ἀπὸ τοῦ 1810—1825 εἰς τὴν πατρίδα του, τὸ Αἰτωλικόν.

8) Κωνσταντῖνος Κοκκινομύτης, συμπατριώτης τοῦ Δημητρίου, καὶ σύγχρονος διδάσκαλος ἐν τῷ Αἰτωλικῷ.

9) Κωνσταντῖνος Νίκα Μανίκας, χρηματίσας ἑλληνοδιδάσκαλος εἰς Πάτρας μέχρι τοῦ 1817.

10) Ζαφείριος Βάλλης, ἀνεψιὸς τοῦ ρηθέντος Παντολέοντος, γνωστότατος τοῖς πασι διὰ τὰς ἀρετάς καὶ τὴν παιδείαν του.

11) Σπυρίδων Τρικούπης, ὁ περίδοξος τῆς Αἰτωλίας βλαστός.

Ἰδοὺ καὶ ἡ πρὸς τὸν σοφὸν Εὐγένιον ἐπιστολὴ τοῦ Π. Παλαμά.

« Τὴν ἡμετέραν σοφολογιότητα καὶ πανσέβαστον ἑμοὶ κεφαλὴν ταπεινότητα προσκυνῶ, καὶ ἐν πάσῃ τῇ ὀφειλομένῃ τιμῇ καὶ εὐλαθείᾳ, τὴν ὑπὲρ παντὸς τοῦ καθ' ἡμᾶς γένους πολλὰ καμουῶσαν, ἱερὰν αὐτῆς δεξιὰν γλυκύτατα κατασπαζόμενος.

» Μέχρι μὲν ἐν Αεφίᾳ καὶ ταῖς παρ' ἐκείνην πόλεσι τὰς διατριβὰς ἐποιεῖσθε, τὰς φιλοσοφικὰς ὑμῶν σχολὰς τύποις ἐκδιδόντες ἐπ' ὠφελείᾳ καὶ βαλτιώσει τῶν τοῦ κοινοῦ γένους φιλομαθῶν νέων, ἀπολήψασθαι ποτε τὴν δυστυχῇ Ἑλλάδι τὴν ἰδίαν αὐτῆς εὐκλείαν καὶ καλλονήν, τὴν ὑμετέραν, φημί, σοφωτάτην κορυφὴν, ἐγὼ τε καὶ πολλοὶ μετ' ἑμοῦ ἄλλοι ἠλπίζομεν. Ἐπεὶ δ' ἔπαιτα εὐθὺς τῆς κατὰ τὴν μεγάλην Ῥωσσίαν βασιλευούσης ἐλαύνειν (ὑμᾶς) ἡμῖν ἡ σῆμη μανθάνειν, πυριμόρφα οἶονεὶ ἄρματι καὶ ἵπποις τοιοῦτοις ἀνάρπαστον ἐκείσε γενόμενον, οἷόν τινα Θεοδίτην ἄλλον, τηνικαῦτα μηδεμιᾶς λοιπὸν ἡμῖν τοιαύτης ὑπολειπομένης ἐλπίδος, τὸ καθ' ἡμᾶς αὐτὸ γένος δεινῶς ἐταλανίζομεν, ὅτι τοιούτου καὶ τηλικούτου ἀνδρός ὅλως ἀπεστέρηται, ὅς μόνος, ἐν τοῖς καθ' ἡμᾶς χρόνοις, τὸ πάλαι ἐπὶ σοφίᾳ κλέος τῇ Ἑλλάδι ἀνέσωσται. Ἦγνουῦμεν δ' ἄρα, ὡς ἀπορήτο-τέρᾳ τινὶ θεῇ προνοίᾳ τὰ καθ' ἡμᾶς οὕτως ὠκονόμηται, καθάπερ αὐτὰ ἡμᾶς ἤδη τὰ πράγματα ἐδίδαξαν. Ἐπεὶ γὰρ τοιούτων καὶ τηλικούτων συμφορῶν πειραθῆσθαι ἐμελλεν ἡ πολύστονος καὶ πολύδακρυς Ἑλλάς (οἷων οὐδέποτε ἐφ' ἡμῶν ἄλλοτε), καὶ πλήθον (1) πολλοὶ τῶν τὴν Ἑλλάδα οἰκούντων Χριστιανῶν ἀνηκέστοις ἀνάγκαις κατατλημένοι, καὶ πανταχόθεν ἐξηπορημένοι εἰς τὴν Ῥωσσίαν καταφεύξασθαι (ἐμελλόν), παρὰ τῆς ἐν αὐτῇ θεοφιλῶς βασιλευούσης (τῆς μόνης μετὰ Θεὸν τοῖς Χριστιανοῖς ἐλπίδος) τὴν Θεραπείαν ἐπιζητήσαντες, τὸ μὲν ἐφ' οἷς πεπόνθασι θαινοῖς, τὸ δὲ, ἐφ' οἷς πείσεσθαι δεδοίκασι (2), διὰ τοῦθ' ὑμᾶς αὐτόσε ἡ τὰ πάντα κελῶς καὶ πανσόρως καὶ ἐπ' ὠφελείᾳ ἡμετέρα δι-εξάγουσα θεῖα Πρόνοια προσκυνεσθῆναι κηδύκησε, καθάπερ πάλαι τὸν Ἰωσήφ ἐκείνον εἰς Αἴγυπτον, εἰ καὶ μὴ τῷ αὐτῷ τρόπῳ παρήρῃσιν τε καὶ δύναιμι οὐ τὴν τυχοῦσαν ἔχοντα παρὰ τῇ κραταιοτάτῃ τῶν

ἐπὶ γῆς ἀπάντων Ἀνάσσει, ἐν ᾧσπερ διὰ τῆς ἐκείνης θαυμαστῆς προνοίας καὶ ἀρίστης διοικήσεως, οὕτω καὶ διὰ τῆς ὑμετέρας θερμῆς προστασίας καὶ εὐεργεσίας συντόνου περισωθῇ πλεῖστος λαὸς οὐ λοιμοῦ μόνου, ὡς δι' ἐκείνου, ἀλλὰ καὶ πολλῶν δεινῶν ἄλλων μετὰ τοῦ σωματικοῦ καὶ τὸν ψυχικὸν ἐκπαπειλούντων ὀλεθρον.

Ἐκεῖ οὖν συνέβη καὶ ἡμῖν μέρος τῆς κακωθείσης Ἑλλάδος γενέσθαι, διὰ τὸ προστεθῆναι τῇ μερίδι τοῦ εἰς ἡμᾶς καταπλεύσαντος Ῥωστικοῦ στρατοῦ, καὶ συμμάχους γενέσθαι (ἐπ' ἐλπίδι τῆς τοῦ καθ' ἡμᾶς γένους ἐλευθερίας), καὶ συμφοραῖς περιπεσεῖν τοιαύταις (1), ἃς γε οὔτε λόγῳ ῥηταί, οὔτε ἀκοῇ φορηταί, καὶ αἱ μόνη εἴη, μετὰ Θεὸν καὶ σὺν Θεῷ ὀπωσαῖν θεραπεῦσαι, καὶ φορητὰς ποιῆσαι, τῆς εὐσεβεστάτης καὶ τῇ ὄντι χριστομιμήτου Βασιλίσσης, καὶ πρὸς αὐτὴν ταύτην διὰ τοῦτο προσδραμεῖν ἐγνωμεν, τὴν παρ' αὐτῆς ἐξαίτουμένοι κραταίαν ἀντίληψιν καὶ βοήθειαν διὰ τῶν παρόντων τούτων τιμιωτάτων ἀνδρῶν, τοῦ τε λογιωτάτου, φημί, κυρίου Ἀνδρέου υἱοῦ τοῦ περικλεοῦς ἐκείνου Κωνσταντίνου τοῦ Καλογερά, καὶ τὸ πατρικὸν κλέος ἀρετῇ τε καὶ δυνάμει ὑπερκίροντος, καὶ τοῦ Κυρίου Ἀναστασίου Γουλεμῆ, οὐκ ἀσημάντου καὶ τούτου οὐδ' ἀγενοῦς τῶν παρ' ἡμῖν, οἳ γε καὶ τῆς καθ' ἡμᾶς ποτὲ μικρᾶς μὲν, ζηλωτῆς δὲ, πόλεως διὰ τὸν ἔνετον τῶν ἐνοικούντων βίον καὶ τὰ πολλαχόθεν ἐπεισρέοντα κέρδη, τὴν προστασίαν ἀριστίνδην ἀνελημέ- νοι ἐτύγγανον ἐν τε τῷ πρὸ τοῦ πολέμου χρόνῳ, καὶ ἐν αὐτῷ δὴ μάλιστα τῷ πολέμῳ, ὅτι καὶ πολλὴν τὴν προθυμίαν, ἣν ὁ καιρὸς ἀπῆτει καὶ τὰ πράγματα, ἀνεδαίξαντο ἐν πᾶσι τοῖς ἀναγκάσις ἔργοις, διὸ καὶ μᾶλλον τῶν ἄλλων ἐπαθόν τε, καὶ ἐς δεῦρο πάσχουσιν. Ἐπεὶ, φημί, ταῦθ' οὕτως ἔσχε τε καὶ ἐγνωσται, ἀνγκαῖον δὴ ἐδοξε μοι ἐπιδοθῆναι αὐτοῖς γράμμα (2) πρὸς τὴν ὑμετέραν θεϊότητα, (τὸν κοινὸν τοῦ γένους ὑπέρμαχον ἀνωθεν ψηφισθέντα, καὶ ἑμὸν διδάσκαλον καὶ πατέρα συμπαθέστατον, καὶ δι' ἐκτέρων τούτων ἑμοὶ εὐεργετικώτατον) τὸ μὲν, διὰ τὸ ἑμὸν τῆς πρὸς ὑμᾶς εὐγνωμοσύνης χρέος, τὸ δὲ, ἐπὶ συστάσει καὶ βοηθείᾳ τῶν παρόντων ἀνδρῶν. Αἶσμαι τοίνυν ὑμῶν καὶ θερμῶς καθε-κατεύω ὅπως δεξήσθε τοὺς παρόντας ἄνδρας μετὰ τῆς συνήθους ὑμῖν ἰλαρότητας καὶ πατρικῆς ἐν Χρι-

(1) Μίτιθι τὴν Γενικήν ἱστορίαν τοῦ Κωνστ. Κούμα, καὶ Δοκίμιον τῆς Φιλικῆς ἱστορίας περὶ τῶν συμφορῶν καὶ καταστροφῶν, ἃς περ ἐπένεγκεν εἰς Πελοπόννησον καὶ Αὐτικήν Ἑλλάδα ὁ Ῥωσικὸς πόλεμος τὸ 1769.

(2) Ἐν τῇ μεταξὺ τῆς Ὑψηλῆς Πύλης καὶ τῆς Ῥωσσίας κατὰ τὴν Κουτσουκ Καϊνερτζὶ διαπραγματευθίσαν συνθήκῃ τῷ 1774 ἐτίθη ὅρος ἀμνηστίας πρὸς πάντας τοὺς κατοίκους τῶν ἑλληνικῶν χωρῶν, ὅσοι συμμετέσχον εἰς τὰ κατὰ τὴν Μεσσηνίαν πολεμικὰ τῶν Ῥώσων κινήματα· καὶ ἕως ἡ Πελοπόννησος, ἡ Αἰτωλία καὶ ἡ Ἀκαρνανία ἐπὶ δεκαετίαν ὑπῆσαν ἀνέκρουστα δεινὰ, δι' οὓς λόγους ἡ ἱστορία ἀναφέρει, πηγάζοντα κατὰ τὸ πλεῖστον ἐκ τῆς ἀκοῆς τῶν ἄλλων.

(1) Περὶ τῶν συμφορῶν, εἰς ὑπόθεσιν ἡ πύλις τοῦ Μεσσηνίου κατὰ τὴν προκειμένην ἐποχὴν μίτιθι τὴν ἱστορίαν τοῦ μνησθέντος Κούμα.

(2) Τὸ γράμμα ταῦτο κατέστη ἄχρηστον διότι εἰ ἀναφερόμενοι δύο προῦχοντες τοῦ Μεσσηνίου, δι' ὧν ἐμελλόν ἐγχειρισθῆναι πρὸς τὸν σκοπὸν, οὐκ ἐξέτελσαν τὴν εἰς Πετρούπολιν μετέδοσιν τῶν διὰ λόγους ἀγνώστους ἡμῖν· ἔμεινε δὲ ἐν πρωτοτύπῳ εὐρήθην κατὰ τύχην ἐν τοῖς ἐγγράφοις τοῦ Ἀνδρέου Καλογερά.

στῶ ἀγάπης, καὶ ἀντιλαβεῖσθαι αὐτῶν προθύμως καταξιώσητε ἐν πᾶσιν, οἷς ἂν τῆς ὑμετέρας θεηθῶσιν ἀντιλήψεως καὶ προστασίας, καὶ διὰ τὸν Θεόν, παρ' οὗ αὐτόσε ἐπ' αὐτῷ τούτῳ ἀποσταλῆναι πιστεύομεν, καὶ διὰ τὸ ἀνθρώπινον, καὶ δι' ἐμέ (εἴτι καὶ τὸ κατ' ἐμέ παρ' ὑμῖν λόγου ἄξιον) — Τὰ μὲν δὴ πάθη καὶ τὰς συμφορὰς αὐτοὶ ὑμῖν διηγῶνται, τὰς τε κοινὰς ἀπάντων ἡμῶν καὶ τὰς ἰδίαις αὐτῶν ἀκριβέστατα εἰδότες καὶ ἀξιόπιστοι ὄντες, τοὺς δὲ τρόπους, δι' ὧν ἐζητε τὴν προσήκουσαν γενέσθαι θεραπείαν (1), ὑμεῖς ὑποθήσεσθε, καὶ πρὸς τὸ προσήκον πέρας λαβεῖν, ὅλως δυνάμεσθαι συμμαχήσατε καὶ φρονῶντες ἱκανῶς, καὶ τὰ μέγιστα δυνάμενοι. Ἄ μὲν οὖν ἡμεῖς ὑμῶν δεόμεθα ταῦτα εἶναι, ἃς δὲ ὑπὲρ τούτων ἀμοιβάς ἐζητε, αὐτὸς ἡμῶν ὁ οὐράνιος Βασιλεὺς ἐπηγγείλατο ὑμῖν τε καὶ ποῖς καθ' ἡμᾶς ὑπὲρ τῶν καταπονουμένων καὶ ἐν θλίψεσιν ὄντων ἀδελφῶν τὰ δυνατὰ προθυμουμένοις καὶ κοπιᾶζουσιν. — Ἐρρωμένον, εὐθυμον, καὶ τὰ μέγιστα διαπαντός δυνάμενον χρειζοιτό σε ἡμῖν Χριστὸς ὁ Θεὸς ἡμῶν εἰς μέγα τοῦ δυστυχοῦς ἡμῶν γένους καλὸν καὶ λαμπρὸν σεμνολόγημα, καὶ εἰς πολλῶν χειμαζομένων ἀδελφῶν καταφυγὴν σωτήριον.

1775. Ἰουνίου 22.

»Τῆς ὑμετέρας σοφολογιότητος καὶ πανσεβιάστου
μοι κορυφῆς ταπεινὸς δοῦλος
καὶ μαθητὴς ἐλάχιστος

»Παναγιώτης ὁ Παλαμᾶς»

Ἐν τῷ περιθωρίῳ τῆς α. σελίδος ἐγκαθάρκται·

« Τὸν πανσεβώτατον ἐν ἱερομονάχοις καὶ λογιωτάτοις κύριον Ταράσιον (2) εὐλαβῶς καὶ προσκυνῶ, καὶ προσκροεῖω. »

Ἐπιγραφή.

« Τῷ πανκιδεσμιωτάτῳ ἐν ἱεροδικόνοισι, καὶ ἐν φιλοσόφοις ἀνδράσι περιφανεστάτῳ, καὶ διδασκάλῳ οἰκουμενικῷ τοῦ καθ' ἡμᾶς γένους, Κυρίῳ Κυρίῳ Εὐγενίῳ τῷ Βούλγαρι προσκυνητῇ. »

Ἐγράφη ἐν ἡπείρῳ τὴν 27 Ἰανουαρίου 1865.

Π. ΘΕΣΠΡΩΤΟΥ.

ΕΠΙΣΤΟΛΗ ΚΥΒΕΡΝΗΤΟΥ.

Τὴν ἐπομένην ἐπιστολὴν, εὗρομεν ἐν πρωτοτύπῳ μεταξὺ τῶν ἐγγράφων τοῦ μακαρίτου Ἀνδ. Λουριώτου, σταλεῖσαν αὐτῷ ἐκ Γενεύης ὑπὸ τοῦ κοιδίμου Κυβερνήτου· παρεκκλέσαμεν δὲ τὴν εὐγενῆ αὐτοῦ χήραν νὰ παρχωρήσῃ αὐτὴν πρὸς δημοσίευσιν. Ὅτι ἡ ἐπιστολὴ ἐγγράφη τὸ κατ' ἀρχὰς γαλλιστὶ ὑπ' αὐτοῦ τοῦ Κυβερνήτου δὲν ὑπάρχει ἀμφισβόλια· ἀξία δὲ φαίνεται μελέτης ὡς περιέχουσα τὴν περὶ τῶν ἀρχαίων δανείων τῆς Ἑλλάδος γνώμην τοῦ πολιτικοῦ ἐκείνου ἀνδρός, καθ' ἣν ἡ Ἑλλὰς ἔπρεπε νὰ ἐγγυηθῇ ὅτι θέλει τιμῆται τὰς ὑποχρεώσεις αὐτῆς πρὸς τοὺς δανειστὰς τοῦ τε πρώτου καὶ δευτέρου δανείου.

Κύριε.

Εἶναι ἀδύνατον νὰ σᾶς ἐξηγήσω τὴν λύπην τὴν ὁποίαν ἡσθάνθην ἀναγινώσκων τὴν ἐκθεσιν, τὴν περιεχομένην εἰς τὰς δύο τελευταίας ἐπιστολάς τῶν 23 καὶ 30 Δεκεμβρίου μηνὸς τοῦ παρελθόντος ἔτους, τὰς ὁποίας ἐλάβετε τὴν καλοσύνην νὰ μὲ γράψετε.

Καίτοι μὴ δυνάμενος νὰ κρίνω τὰς διὰ τῶν δανείων πράξεις, βλέπω ὅμως ἐναργῶς, καὶ μετὰ ἀθυμίας, ὅτι τὸ πλείονον μέρος τῆς χρηματικῆς ταύτης ποσότητος κατηνκλώθη· ἡ δὲ Ἑλλὰς ἐλπίζουσα ἐξ αὐτῆς βοήθειαν ἐπιφορτίσθη δι' ἐνὸς ὑπερόγκου χρέους· ἔχει κατὰ τὸ παρὸν κατεπειγούσας ἀνάγκας, καὶ ἐπαπειλεῖται ἐνταυτῷ νὰ χάσῃ ἐξολοκλήρου καὶ τὴν χρηματικὴν τῆς ὑπόληψιν.

Ὅσον μάλλον παρατηρεῖ τις μετὰ προσοχῆς τὰ δεινὰ ταῦτα ἀποτελέσματα, τοσοῦτον πληροφρεῖται, ὅτι ἡ Πατρίς Σας θέλει μεγάλως ὑποφέρει, ἂν ἡ διοίκησις τῆς διὰ φρονίμων καὶ ταχυτάτων μέσων δὲν ἐμποδίσῃ τὰ ὀλέθρια ἐπικολοῦθα, εἰς τὰ ὁποία ἤθελον τὴν γκρημνίσῃ ἡ ἀναγκία ἀταξία τῶν ἐσωτερικῶν χρηματικῶν τῆς προσόδου, ἡ κατὰστασις τοῦ δευτέρου δανείου, καὶ ἡ ἀδυναμία τοῦ νὰ ὀργανίσῃ τρίτον ἄλλον δάνειον. Παίθομαι μεθ' ὑμῶν, Κύριε, ὅτι δὲν χρειάζεται, εἰμὴ ἐν Μιλλιόνοιον Φράγκων. Ἀλλ' εἰς τίνα νὰ τὸ ζητήσῃ τις; καὶ πῶς νὰ ἐλπίσῃ, ὅτι θέλει εἰσκουσθῇ! Τοιοῦτον εἶναι τὸ πρόβλημα τὸ ὁποῖον ἐπτοχάσθην νὰ καθυποβάλω εἰς τὴν ἔρευναν τῶν ἐνθάδε ἐνθέρμων φίλων τῆς Ἑλλάδος, ἱκανῶν νὰ διασκεφνίσωσι τὸ πρᾶγμα διὰ φρονίμου σκέψεως καὶ πρακτικῆς συμβουλῆς. Οὗτοι λοιπὸν ἅπαντες καὶ ἐν μιᾷ φωνῇ μ' ὡμολόγησαν, ὅτι ἤθελε προδώσῃ τις τὴν Ἑλλάδα ἂν ὑπέσχετο εἰς αὐτὴν κατὰ τὸ παρὸν βοήθειαν τρίτου δανείου, ἢ συνδρομὴν διὰ νέων συνεισφορῶν. Ἄγνοω ἂν οἱ φιλέλληνες Ἀγγλοὶ εἰσὶ τῆς αὐτῆς γνώμης. Ἄν πρέπει ὅμως τις νὰ κρίνῃ ἀπὸ τὴν πρόσκλησιν τὴν ὁποίαν διὰ τῶν ἐπιστολῶν τοῦ Δεκεμβρίου μηνὸς ἔκτισε πρὸς τοὺς συμπατριώτας του, ὁ πρὸς πάντα κόπον ἀκάματος, καὶ πεφωτισμένος ζήλωτῆς Κύριε; Βλα-

(1) Ὅποιος ἔραγε αἵας θεραπείαν προσεδόκα ὁ ἀείμνηστος Παλαμᾶς γενέσθαι περὶ τῆς καταστραμμένης πατρίδος του; Ἡγνῶσι τάχα ὅτι οἱ δυνατοὶ τῆς γῆς πρὸς τὸ ἴδιον αὐτῶν συμφέρον ἀσυνειδήτως πῶς παίζουσι τὸ κίμα καὶ τὴν ὑπερβίαν τῶν ἀδυνάτων;

(2) Ἀπαντῶντας μεταξὺ τῶν φριχτῶν τῆς φιλοσοφικῆς Σχολῆς ἐν τῇ παρ' αὐτῶν τῇ 9 Ἰανουαρίου 1739 ἀπουθενήσας ἱερατικῶ ἀναφορᾷ ὑπὲρ τοῦ σοφιστάτου καθηγημένου τοῦ Εὐγενίου πρὸς τὸν Πατριάρχην Κύριλλον καὶ τινὰ Ταράσιον ἱερομόναχον Ἀσκητῆον εἰκάδεσαν, ὅτι εὗρος ἦν ὁ ἐνταῦθα ἀναφερόμενος καὶ προσκατορευόμενος, διακρίβων ἤδη εἰς Πετροῦπολιν.